

РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ

ГІАЛГІАЙ РЕСПУБЛИКА

ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ "СРЕДНЯЯ
ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА № 20 ГОРОДА НАЗРАНЬ им.ДЖАМБУЛАТОВА З.Р."

386101, Республика Ингушетия, Назрань, ЦАО, ул. Б.Ш. Тумгоева 10 тел. +79888020330

РАССМОТРЕНО:
на заседании МО
руководитель ШМО
_____Хучиева З.И.
Протокол № 1
от «28» августа 2023 г.

СОГЛАСОВАНО:
зам. директора по УВР
_____Муталиева Ф.У.
Протокол № 1
от «29» августа 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО:
директор ГБОУ
"СОШ №20 г.Назрань
им.Джамбулатова З.Р."
_____АлбогачиеваХ.Х.
Приказ №
от «» сентября 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родной язык»

для обучающихся 4-х классов

г.Назрань, 2023 г.

Кхетора каьхат (пояснительная записка)

Таханарча школан хьалхашка латт докхий декхараш. Керттерча даькъе уж да хьалкхувш йоагла тлехье эздел долаш, глулакхаца, нахаца товш, лимерза, ший моттиг длаалаца ховш, Даьхе а, кьам а, дезал а лоархлаш, шийна хьалхашка латта декхараш кхетадеш, цу хьабкьахьа кьахьегаш, дийша, лилман лардаш ломаяь, вахаре царех пайда эца ховш хьалкхяр.

Вахар дегладоагла лилма, техника, культура дегладарца. Царга хьежжа хила беза дешархошта тахан беш бола хьехам. Школашка вахарцара бувзам члоагларо дладех хьехархошкара дешархой теркам тлабахийта дезар – дукхагла долча даькъе шоашка уйла яйтар, лилман лардаш тохкаш болх байтар, лодадаьчох вахаре пайда эца ховргдолаш.

Наьна мотт лобабар, грамматика хар боккха лоархлам болаш да дешархой кхетам деглабоалабара, хлана аьлча, мотт лобабарца кхетаю мета хозал, из бляхий хилар, кхыча кьамий мотт а дикагла кхетабу бераша, цар культура йовза а новкьостал ду. Дешархошта длахьехар хила деза уж кхетаргболаш, цленача, аттача меттала, лодадаьчох ма хулла дукхагла дукхагла пайда эца йиш хургйолаш. Цудухьа наьна мотт хьехачо керттердар хьакьоастадеш, цунна теркам тлабохийташ, грамматически бокьонаш влаци юташ бе беза ший болх.

Наьна метта урокаш тла дешархоша глалглай метта грамматически лардаш лобаю, кьамаьл шаьрдара балхаш а ду.

Пхелагла классе доладу грамматически дакьа – морфологи лобае, из болх длахьо ялхлаглачеи ворхлаглачеи классашка. Из раздел я кьамаьла доакьоех кхетам луш,

хьалха царех лодадаьр клоаргдеш, шердеш. Кьамаьла доакьош лодадеш дешархошта ха деза предложенешта юкьера уж шеко йоацаш белгалдаха.

Бархлагла ийслагла классашка синтаксиси стилистики лобаю. Цу даькъе дешархойдика кхеташ хила беза предложенешта юкьерча дешай мел долча бувзамех. Грамматика лобаеш дешархой ха декхарийла ба деша лард, чаккхе, овла, дешхьалхе, суффикс, уж яздара бокьонаш; кьамаьла доакьош, цар нийсаяздара бокьонаш; предложеней тайпаш, предложене маьженаш, предложеней чура дешай бувзам. Берашта ха деза дош мишта хьахиннад, из малагла кьамаьла дакьа да, иш.кх.дл.

Ийслагла классе чоалхане карара предложенеш лобаеча хана дешархой кхетабе беза предложенешка керттераяри карараяри кьоастае ховргдолаш, царна юкьера бувзам тахка могоаргдолаш.

Пунктуации лобаеш дешархой теркам тлабахийта беза предложене интонацена, оазлаьгллуча ноагла йолча хана сецара хьарак доаглаш хул. Цхьайолча моттигашка интонаци теркальяр – хиланза даргдоацарех да, хлана аьлча, из теркаль ца йича, малагла хьарак оттаде деза ховргдоацандаь. Иштта из теркальярца увттаду предложении кхоачалуча тладам, хаттара е айдара хьарак. Синтаксис лобаеча хана хьехархо декхарийла ва интонаце зем а боаккхаш, цунах пайда эцара торонех дешархой дика длакхетабе, хлана аьлча, интонации хувцаро предложенена малан а сецара хьаракаш а хувца тарлу. Керттера кьамаьла доакьош лодадара хьехархочо длакхетаде деза бераш цар синтаксически лоархламах.

Дешархой кьамаьла культура лакхьари лодадаьчун навькаш деглайоалаяри хила деза хлара урока. Из болх длахьо тайп-тайпара упражненеш кхоачашьярца. Упражненеша новкьостал ду ломаяь бокьонаш члоаглье, орфографически а пунктуационни говзал члоаглье, грамматически материал дикагла кхетае а, йоазонца цунах пайда эца а.

Говзамеча йоазонех пайда эцаш, дувзадена кьамаьл шаьрдеш дешархой теркам тлабахийта беза хьехархочо сочиненеш, изложенеш язьйара, говзамеча текста тохкам бе

1омабара.

Тайп-тайпарча дошлоргех пайда эца 1омаде деза хъехархочо бераш, шоаш бувцаш бола мотт б1аьхий, ира, говза, хоза бувцаргболаш, къамаьл деча хана а йоазув деш а г1алаташ дергдоацаш. Х1ара уроках, кердачох хоам беш, хьалха 1омадаьр дагалувцийта деза дешархошка, кердачун хьалха 1омадаьчунца бувзам а беш. Х1ара классе шу д1адоалаш а шу чакхдоалаш а хьалха 1омадаьр кердадаккха деза дешархошца, программаца белгалбаьккха дувзаденна къамаьл шаьрдара болх бизза д1абахьа беза.

Г1алг1ай мотт хъехара г1улакх доагг1ача тайпара хъехархочо д1ахьой, дешархошта шоай наьна мотт безалургба, шоаш 1омабеча кхыча къамий метай бокьонаш йовза атта хургда.

Г1алг1ай метта белха программ.

1) 6 класса грамматика белха программа оттаяь федеральни компонента паччахьалкхен стандарта юкьера дешара программа юкьарлен образование г1алг1ай метта авторски программа юкьера школа 3 класса И.А.Оздоев и Р.А.Оздоев и редакцех.

2) Белха программа хоадам беш я – 102 сахьата шераи 3 сахьата к1ираи лаьрх1а. Авторски программа къоастаяь Г1алг1айчен дешара министерства къоабальярца.

Метанпредметни

Регулятивни УУД

- Хъехархочунца дешара т1адуллар оттаде, урока лерх1амга хъежжа. Деша дешара лерх1амашка хъежжа.

- Массанеца цхьана урока план оттае ха, произведени чулоацам хьабувцара план оттае ха. Планага хъежжа беш бола болх тахкар, баьча балха корта бар, мах бар, иштта кхыча дешархой балха мах бар.

- 31амигаца тоабаца е шинне цхьана болх беш, кердача темах ховр а, де ховр а хьакъоастадар. Урок йодаш беча балхах раьза хилар е ца хилар д1аяздар, лакхача говзала т1акхуви хилар хьахьокхар.

- Ше баьча балха раьза хилар е ца хилар дешархочо ший ло1амаг1а хьаалар, урока карах ца доалача х1ама теркам бар, из тоадара болх бе лерх1ам дагалацар.

Познавательни УУД.

- Текста тохкам бе ха, хъехархочо хаттараица новкъостал а деш. Деша къайла ма1ан ха, из тахка.

-Произведенеш шоайла йиста, в1ашкаоттае, юкьарадар а тарадоацар а хьаоалаш.

-Дийшачун дакъа диста мукъама е или дакъаца, е суртаца, е кицаца

Произведени турпалхочо дечун бахьан тахкар. Шийна хетачун, ше яхачун доаг1а масалаи доаладе, даьржа дувзаденна къамаьл де.

- Г1алг1ай фаьлгаи кхоллара лерх1ам ха, цар лу пайда, цар лерх1ам ха.

- Поэзи а проза а шоайла къоастае ха, литературни гилман кхетам балара текстаи сanna.

- Кхоллама навькаи хьахьокхар, тайп-тайпара произведенеш дагалувцаи, проектни т1адуллари кхоачаидеш.

-Дешашдар кхетаде, дийшар лоаца таблица чу а схема чу а д1аязде ха.

Коммуникативни УУД.

-Дувцара къамаьл оттаде, урока болх беш кадай хила, хаттараи тела. Диалог, тоабах болх беш дакъа лаца. Шийна бакъахьа хетар ч1оаг1деш, кхычарца къамаьл де хар.

- Темага хъежжа 5-6 предложенех дувзаденна къамаьл оттаде. Проекта 1-2 слайд кхолла. Кхычунга ладувг1а ха, къовсама юкье дакъа лаца.

-Произведени урпалхочо даьчун мах бе, эздешаица къамаьл де.

- Кхыча дешархой урока баьча балха мах бе ха, оттаяьча критерешца.

- Барт бара кийча хилар хьахьокхар, къовсам, дов е цатоам д1абаккхара тайп-тайпара вариациеш йоалае ха.

- Бокхийчарца къамаьл деш, книжкаи, дошлоргаи, энциклопедеш дешаи кердадар, пайдабар леа.

-Йоккха йоаца презентаци (5-6 слайд дола) боккхийчар новкъосталца кийчъяр, проекта темага хъежжа, слайдашка хъежжа темах лаьца лоацца дувца.

Личности.

- Художественни произведенеш ешарца дезала юкьера безама керттера хьал хар (барт хилар, сий дар, безаме, кяхетаме, в1аши новкъостал деш хилар)
- Ше ваьнна моттиг ховш хила, ше малаг1ча этносаца лоарх1аши ва ха. Кхыча кхамех цар сий деш кьамаьл дар.
- Кхыйола культураши а, кьамаш а долга ховш хилар, дикаг1а довзачарех хьадувца ха, культураца е динаца шоай культура е дина таракхетараш хьаала хар (нохчий, татараш, 1арбий, сирийцаши, кх. д1. а).
- Юкьа а ца лелхаш, кхычунга ладувг1а ха, ший уйла сатийна д1аалар, тайп-тайпара аргушташи а йоалаеш. Дешархой в1аши кьовсам балара бахьанаши ха.
- Ц1аг1а а классе а книжкаши дешара т1акхуви хилар хьахьокхар, библиотеке ахар, мукьа волча хана, урока эша материал кийчъяр.
- Йозонхой кхолламах ха безам болаши хилар хьахьокхар, шийна эггара ч1оаг1аг1а безачар ц1ераши яха хар, безара бахьан а хьаалар.
- Литературни кхоллама болх шийна эшаши болга хар.
- Ишколе вахара бокьонаши йовзар, цар дешархочоа лун айда малаг1а ба хар. Дикача дешархочун масалаши доаладе ийишача произведени юкьера.
- Сага новкъостал доацаши ше болх бе ховш хила, ше даьчох жоп дала дезалга ховш хила.
- Поэтически деша хозал ховш хила, йозонхочо дешашица сурт дулаши доаладаь дешаши хьалаха ховш хила. Хозахийта дешаши а эпитеташи а шоай кьамаьла юкьедоаладар.
- Эздедаца дар доацар ховш хила, литературни турпалхоехи эздийча сагахи йоакха оамалаши хьаювцаха, г1улакхаца дар доацар кьоастаде ха.
- Дешаши а яздеши а нийса ваг1араи б1аргий са толха ца дараи йоаг1а бокьонаши ховш хила. К1аьдвалар д1адоаккхаш е еза упражненеш йовзаши, уж еш хила. Саг унахц1ена хилара бокьонаши ц1аг1а а накъайоалаши лелае ха.

Патриотически кхетам балар:

дешархо кьаман г1улакхаш эзделай т1акхийна хилар;

- дезала вахар довзаш хилар;
- ший кьаман культура а, бусулба дин а довзаш хилар;
- Росси пачхьалкхен гражданин ше волга ховш хилар;
- дешархочун оамалаш, декхараш кхийна хилар: урока, урокал арахьа а.

Г1алг1ай метто, эрсий метто санна, метта 1илман дакъа а ший ма1анна а йоккха моттиг д1алоац. Цун дешарца а кхетамца а бераши кхедара доккха практически ма1ан да. Наьна метто юкьелоац дешархой патриотизма а, кхыча кьамашца 1имерза а, эзди а хилара уйлашца кхетадеш кхедара маьхала таронаш.

Тахан латгача хьале г1алг1ай мотт 1омабара, цу метта йоазув де хара 1алаьмате йоаккха терко е еза кьаьстта ишколо. Х1анзарча зама бераша 1алаьмате дукха бувцаши лелабу эрсий мотт. Ц1аг1а а ара а бераша шоай наьна метта кьамаьл к1езига ду. Г1алг1ай мотт бувчачар а кьамаьла юкье дукха эрсий дешаши леладу, цудухьа наьна мотт эрсий меттаца ийна бувц бераша. Иштгача хьале т1ехь т1айоаг1ача хана г1алг1ай мотт бицбалара кхерам ба. Цудухьа ишкола хьалха латта декхар да г1алг1ай метта дешари йоазуви дешархошта 1омадар, безам т1абахийтар, мотт дийнбар. Бера ший наьна мотт бовза а беза, беза а беза, уйла а цу метта хила еза. К1ира сахьатий боарам дукха беце а дешархоша мотт 1омабергба, хьехархоша из безаргболча тайпара д1ахьехе. Цу т1а йоазув де г1алг1ай метта хала а дац, х1ана аьлча, г1алг1ай абата т1а дукхаг1адола алапаш эрсий метта санна да. Дешархошта 1омаде 1от1акхета алапаш да: 1, аь, г1, кх, къ, к1, п1, т1, хь, х1, ц1, ч1, яь, дифтонг оа. Эрсий метта санна хьехархочо боккха теркам т1абахийта беза дешаши д1аоалаши яздеши йолча башхалонашта. Иштта боккха болх бе беза дешархоша оазаш нийса хьаалара, х1ана аьлча, бери яздеца хана ше харцахьа дош д1ааларга хъежжа г1алаташ а деш яздергда. Из болх 1 классе денз ца хаддаш бе беза, йоазув нийса хургдолаш.

ТЕМАТИЧЕСКИ ПЛАНИРОВАНИЕ

№ п/п	Тема	Планируемое количество часов
1.	2-г1ча класе дийшар кердадакхар	15
2	Къамаъла доакъош	3
4.	Ц1ердош	3
5.	Белгалдош	3
6.	Таърахъдош	3
7.	Ц1ерметтдош	2
8.	Хандош	3
9.	Куцдош	2
10	Всего	34

Г1алг1ай мотт

№	Тема	Кол час	дата	
			Факт	По плану
1омадаър кердадаккхар (15с.)				
1	Доалареи юкъареи ц1ердешаш Оазаши алапаши	1	7.09	
2	Диктант Оазаши алапаши	1	14.09	
3	Мукъеи мукъазеи оазаш	1	21.09	
4	Й1аъхеи лоацеи мукъа оазаш	1	28.09	
6	Шола шолха мукъаза оазаш алапаш.	1	5.10	
7	Алап й (йот)	1	12.10	
8	Сочинение «Аьхки сала1ар»	1	19.10	
9	Сочинени анализ яр . Йиш хоадора а къоастара а хъаракаш(ъ,ь)	1	26.10	
10	Дешдакъа	1	9.11	
11	Деша овла. Цхъа овла бола дешаш	1	16.11	
12	Деша чаккхе.	1	23.11	
13	Дешхълхе.	1	30.11	
14	Суффикс.	1	7.12	
15	Диктант. Дешхълхе	1	14.12	
Предложенияи (7с)				
16	Диктанта анализ яр. Дувцареи,хаттареи,айдареи предложенеш	1	21.12	
17	Предложени кертери кертерзеи маъженаш	1	28.12	
18	Цхъантайпара маъженаш йола предложенеш. Предложени цхъантайпарча маъженашта юкъе а,е,и яха хоттаргаш	1	11.01	
19	Контрольни хъат1аяздар.	1	18.01	
20	Хоттаргаш а,е,и	1	25.01	
21	А,е,и яха хоттаргаш долча предложене цхъантайпарча маъженашта юкъе сецара хъаракаш	1	1.02	
22	Изложени.	1	8.02	
	Къамаъла доакъош (6)			

Ц1ердош (3)				
23	Изложени анализ. Ц1ердош. Юкъара кхетам Ц1ердешай таьрахъашца, дожарашца хувцадалар		15.02	
Белгалдош (3)				
24	Белгалдош . Юкъара кхетам Белгалдешаш таьрахъашцеи, дожарашца классашцеи хувцадалар	1	29.02	
Таьрахъдош (3)				
25	Таьрахъдош. Юкъара кхетам	1	7.03	
26	Диктант. Таьрахъдош	1	14.03	
27	Диктанта анализ яр. Массалии арг1ани таьрахъдешаш	1	21.03	
Ц1ерметтдош (1)				
28	Ц1ерметтдош. Юкъара кхетам, Легар	1	28.03	
Хандош (4)				
29	Хандош юкъара кхетам Хандеша белгалза форма	1	4.04	
30	Хандеша ханаш	1	18.04	
31	Дацардешаш ца,ма хандешашца нийса яздар	1	25.04	
32	Диктант. Тема «Хандош»	1	16.05	
Куцдош (2)				
33	Диктанта анализ. Куцдош. Юкъара кхетам	1	23.05	
34	Шера 1омадаър кердадаккхар	1	30.05	

